

Motion till riksdagen 2023/24:2746

av **Annika Hirvonen m.fl. (MP)**

med anledning av prop. 2023/24:18 Vissa skärpta villkor för anhöriginvandring och begränsade möjligheter till uppehållstillstånd av humanitära skäl

---

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår propositionen.

Motivering

Miljöpartiet är mycket kritiskt till de föreslagna försämringarna av möjligheten till anhöriginvandring och uppehållstillstånd på grund av humanitära skäl. Konsekvenserna av förslagen kommer att bli svåra, särskilt för barn. Vår bedömning delas av en lång rad myndigheter och organisationer som avstyrkt förslagen i sina remissvar.

Regeringen använder genomgående målet om att Sverige inte ska ha ”mer generösa” regler än vad EU-rätten eller internationella konventioner tillåter som skäl till att genomföra försämring efter försämring för asylsökande, flyktingar och migranter. Samtidigt avfärdas skarp kritik från internationella organ och svenska myndigheter som har mandat att övervaka Sveriges efterlevnad av svenska konventionsåtaganden, exempelvis UNHCR, Unicef, FN:s barnrättskommitté, Barnombudsmannen och Institutet för mänskliga rättigheter. Vid sin senaste granskning av Sverige uttryckte FN:s barnrättskommitté exempelvis att kommittén är djupt oroad över de 33 reformer som presenterades i Tidöavtalet som ytterligare begränsar rättigheterna för barn som är asylsökande, flyktingar och migranter¹. Deras kritik bör tas på allvar.

FN:s barnkonvention gäller sedan den 1 januari 2020 som svensk lag. Som regeringen framhöll i proposition 2017/18:186 bör barnkonventionen ges större betydelse i

¹ Concluding observations on the combined sixth and seventh periodic reports of Sweden, 6 February 2023, CRC/C/SWE/CO/6-7, punkt 42.

lagstiftningsprocessen och även påverka utformningen av ny lagstiftning mer direkt än hittills. Det är svårt att se att inkorporeringen har haft något som helst genomslag vad avser de aktuella förslagen. Regeringen går tvärtom i motsatt riktning och inskränker barns rättigheter ytterligare.

Remisstiden var dessutom osedvanligt kort, något som flera remissinstanser reagerat på. Förslaget remitterades den 24 februari 2023 och svaren skulle ha inkommit den 31 mars 2023². Regeringen har inte heller framfört några skäl till den korta remisstiden. Det är anmärkningsvärt, särskilt med tanke på hur pass stora konsekvenser förslagen kommer att få. Vi noterar också att vissa remissinstanser har ifrågasatt om beredningskravet enligt regeringsformen därför kan anses uppfyllt.

Miljöpartiet anser att propositionen bör avslås i sin helhet.

4.1 Ändrat krav för att vara anknytningsperson med tidsbegränsat uppehållstillstånd

Regeringens förslag gäller den som har tidsbegränsat uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande samt på grund av synnerligen ömmande omständigheter eller verkställighetshinder och vill återförenas med sin familj i Sverige. För att kunna vara anknytningsperson ska det krävas välgrundade utsikter att beviljas varaktigt uppehållstillstånd, i stället för som i dag välgrundade utsikter att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid.

Flera remissinstanser avstyrker förslaget, inklusive Asylrättscentrum, Unicef Sverige och Rädda Barnen. Barnombudsmannen och Länsstyrelsen i Stockholms län anser att förslaget kan leda till att familjeåterförening fördröjs och ifrågasätter om förslaget därmed är förenligt med FN:s barnkonvention. Flera remissinstanser ställer sig också frågande till syftet med förslaget. I propositionen anges som syfte att upprätthålla en restriktiv migrationspolitik och att det är viktigt att det svenska regelverket inte är mer generöst än vad som krävs enligt EU-rätten och internationella konventioner.

Miljöpartiet anser att det inte är ett legitimt skäl att förlänga tiden som barn hålls åtskilda från sina föräldrar. I stället bör Sverige följa uppmaningarna från internationella organ som FN:s barnrättskommitté och Sveriges egen barnrättsmyndighet och inte försvåra för barn och föräldrar att leva tillsammans. Regeringen säger sig vilja stärka integrationen men kan inte motivera hur det stärker människors möjligheter till integration att fördröja deras återförening med sin familj.

Riksdagen bör därför avslå regeringens förslag.

4.2 Höjd åldersgräns för att vägra uppehållstillstånd på grund av anknytning

Regeringen föreslår att uppehållstillstånd på grund av anknytning ska få vägras om någon av makarna eller samborna är under 21 år. I dag gäller denna gräns vid 18 år.

Regeringens argument är att höjningen främjar en bättre integration och förhindrar tvångsäktenskap.

Flera remissinstanser avstyrker även detta förslag och framför bl.a. att åldersgränsen för att ingå äktenskap i Sverige är 18 år, t.ex. Sveriges advokatsamfund som anser att

² Justitiedepartementet: Remittering av utkast till lagrådsremiss. 2023-02-24.

förslaget av den anledningen strider mot likabehandlingsprincipen och Lunds universitet som framför att förslaget i ljuset av den svenska äktenskapsåldern framstår som diskriminerande. Unicef Sverige påpekar konsekvenserna av förslaget för barn: ”För barn till personer mellan 18 och 21 år blir konsekvensen upp till 3 års längre väntetid för att få återförenas med sina föräldrar. Den faktiska väntetiden innan denna ofta ganska komplicerade process är klar kommer i många fall troligtvis att vara längre.” Organisationen påminner också om att de skadliga effekterna för barn av att vara separerade från sina föräldrar är ett beforskat faktum. Likt flera remissinstanser anser Miljöpartiet att förslagets konsekvenser, särskilt för barn, är orimliga i förhållande till syftet.

Riksdagen bör därför avslå regeringens förslag.

4.3 Begränsade möjligheter till undantag från försörjningskravet vid anhöringinvandring för vissa skyddsbehövande

Regeringens förslag innebär att anknytningspersoner som har uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande inte längre ska omfattas av möjligheten till undantag från försörjningskravet. Denna möjlighet finns i dag både för flyktingar och för alternativt skyddsbehövande i de fall då ansökan om uppehållstillstånd på grund av anknytning har gjorts inom tre månader efter att en person har beviljats uppehållstillstånd. Bestämmelsen om att tremånadersfristen för kvotflyktingar ska räknas från inresan ska dessutom tas bort.

Regeringens förslag kommer att försena och i många fall omöjliggöra familjeåterförening för många som sökt skydd bl.a. från krig och konflikter. Dessutom är denna skyddsstatus avsedd för personer som exempelvis riskerar dödsstraff och tortyr vid ett återvändande till hemlandet. Förslaget har mött mycket stark kritik från internationella organ som UNHCR, svenska myndigheter som Institutet för mänskliga rättigheter och väletablerade expertorganisationer som Rädda Barnen, Asylrättscentrum och Svenska Röda Korset. Vid sin senaste granskning uppmanade FN:s barnrättskommitté Sverige att bl.a. underlätta återförening av barn med deras föräldrar, inklusive att avskaffa försörjningskravet och tidsgränsen på tre månader för ingivande av ansökan³. Regeringens förslag går alltså i motsatt riktning – i stället för att avskaffa försörjningskravet helt enligt kommitténs rekommendationer, vill regeringen ta bort möjligheten till undantag för en hel kategori skyddsbehövande.

Som flera remissinstanser påtalar tar det ofta flera år för nyanlända att genomgå etableringsprocessen och få arbetsrelaterad inkomst och en rimlig bostad. Förslaget riskerar också att slå hårt mot utsatta grupper som har svårare att etablera sig på arbetsmarknaden, t.ex. kvinnor och personer med funktionsnedsättning. Myndigheten för delaktighet påtalar t.ex. att bostadskravet kan vara särskilt svårt att uppfylla för personer med funktionsnedsättning.

Miljöpartiet instämmer i dessa synpunkter. Det är orimligt att rätten att få leva med sin familj ska bli än mer beroende av storleken på plånboken, om man är analfabet eller har en funktionsnedsättning. Likt flera remissinstanser, som Asylrättscentrum, Rädda Barnen och Institutet för mänskliga rättigheter, ifrågasätter Miljöpartiet om förslaget är förenligt med svenska konventionsåtaganden, i synnerhet Europakonventionen och barnkonventionen.

³ Concluding observations on the combined sixth and seventh periodic reports of Sweden (CRC/C/SWE/CO/6-7), punkt 43 e).

Svenska Röda Korset och UNHCR:s representation för de nordiska och baltiska länderna är negativa till att det görs en åtskillnad mellan flyktingar och alternativt skyddsbehövande. Sveriges advokatsamfund anser att åtskillnaden kan utgöra en sådan särbehandling av grupper i likartad situation som riskerar att stå i strid med Sveriges internationella åtaganden vad gäller icke-diskriminering.

Miljöpartiet instämmer även i dessa ställningstaganden. Det finns ingenting som talar för att personer med alternativ skyddsstatus skulle ha mindre behov av skydd än personer som fått flyktingstatus. Det finns inte heller några rimliga skäl för att de ska omfattas av sämre rättigheter till familjeåterförening eller undantag från försörjningskrav.

En majoritet av remissinstanserna är kritiska till att tremånadersfristen för kvotflyktingar inte längre ska räknas från kvotflyktingens inresa i Sverige. Flera remissinstanser påtalar att det kan ta tid innan kvotflyktingen anländer till Sverige, bl.a. Migrationsverket och Sveriges ambassad i Addis Abeba, som anför att kvotflyktingar i mycket få fall hinner överföras till Sverige inom tre månader och ambassaden påpekar vidare att detta ofta beror på omständigheter utanför kvotflyktingens kontroll. Som flera remissinstanser framför kan det finnas många praktiska svårigheter för kvotflyktingar att genomföra ansökan före inresan till Sverige.

Miljöpartiet anser att det är uppenbart att kvotflyktingar kommer att hamna i ett betydligt sämre läge jämfört med övriga flyktingar. Syftet med särregleringen för kvotflyktingar var att ge dessa samma praktiska möjligheter att nyttja tidsfristen som en flykting eller alternativt skyddsbehövande som redan befinner sig i Sverige. Skälen för detta kvarstår fortsatt.

Riksdagen bör därför avslå regeringens förslag.

5 Begränsade möjligheter att bevilja uppehållstillstånd av humanitära skäl

Regeringen föreslår att möjligheten att bevilja barn och vissa vuxna uppehållstillstånd på grund av särskilt ömmande omständigheter ska tas bort. För barn ska i stället gälla att de, i likhet med vad som gäller för vuxna, ska få beviljas uppehållstillstånd på grund av synnerligen ömmande omständigheter med den skillnaden att det inte ska krävas att de omständigheter som kommer fram har samma allvar och tyngd som krävs för att tillstånd ska beviljas vuxna personer.

Miljöpartiet är kritiskt till förslaget, liksom bl.a. Barnombudsmannen, Institutet för mänskliga rättigheter, Rädda Barnen och Unicef Sverige. Som flera remissinstanser framför handlar det om en påtaglig försämring för barn, samtidigt som det saknas en fullgod barnkonsekvensanalys. Regeringen vill genomföra förslaget för att genom en restriktiv migrationspolitik förbättra integrationen och minska utanförskapet. Resonemanget bygger på den påstådda kopplingen mellan försämrade möjligheter till uppehållstillstånd för en mindre grupp barn och lyckad integration för det större flertalet nyanlända. Regeringen framför att den ökade risken för stress och oro hos vissa barn, som kan påverka deras hälsa och utveckling negativt, är godtagbar i syfte att vända utvecklingen med bristande integration och utanförskap.

Att Sveriges förmåga att integrera nyanlända skulle främjas genom förslaget saknar dock vetenskapligt stöd. Samtidigt blir konsekvenserna svåra för de som drabbas. Barn som rotat sig i Sverige och har en stark anknytning till landet eller lider av svåra sjukdomar kommer att nekas uppehållstillstånd i större utsträckning än i dag.

Miljöpartiet vill dessutom understryka FN:s barnrättskommittés uttalande om att argument som rör allmän migrationskontroll inte bör ges företräde framför hänsyn till barnets bästa⁴.

Bestämmelsen om särskilt ömmande omständigheter för barn infördes 2014 i syfte att lyfta fram barnrättsperspektivet och framhålla principen om barnets bästa samt därmed göra att fler barn ska kunna beviljas uppehållstillstånd (prop. 2013/14:216). Ett viktigt skäl till införandet av bestämmelsen var att det förekom mycket ömmande fall som föll utanför den tidigare bestämmelsens tillämpningsområde. De skäl som låg bakom lagändringen gäller fortsatt, som har påtalats av bl.a. Barnombudsmannen och Svenska Röda Korset. Det är dessutom viktigt att notera att bestämmelsen om särskilt ömmande omständigheter är en undantagsbestämmelse och att relativt få redan i dag beviljas uppehållstillstånd med stöd av den. Att rekvisitet är ”särskilt ömmande” och inte ”synnerligen ömmande” för barn handlar om att markera en gradskillnad – det ska inte krävas lika allvarliga omständigheter för barn som för vuxna. I propositionen föreslås visserligen att barn ska få beviljas uppehållstillstånd även om de omständigheter som kommer fram inte har samma allvar och tyngd som krävs för att tillstånd ska beviljas vuxna personer. Trots detta kommer sannolikt betydligt färre barn att få uppehållstillstånd om propositionen röstas igenom. Detta är ju själva syftet med regeringens förslag.

I propositionen anges inte vilka typfall av ärenden som tidigare skulle ha uppnått kraven för att beviljas uppehållstillstånd men som nu inte längre ska göra det – detta trots att en sådan kartläggning vore ett nödvändigt underlag, som Asylrättscentrum påtalar. Regeringen föreslår alltså en påtaglig förändring av möjligheten att beviljas uppehållstillstånd för barn och vissa vuxna utan att ens på ett generellt plan redogöra för vilka grupper det är avsett att påverka. Det är av samma skäl anmärkningsvärt att regeringen samtidigt hävdar att den föreslagna ändringen inte påverkar Sveriges konventionsåtaganden. Som Asylrättscentrum påtalar finns också en risk att barn som tidigare ansetts ha tillräckliga skäl att få uppehållstillstånd kan komma att få avslag vid en förlängningsansökan, något som kan skapa en stor oro och osäkerhet. Detta påverkar inte bara individen negativt utan även integrationen i stort.

År 2021 fick även vissa vuxna en möjlighet till uppehållstillstånd på grund av särskilt ömmande omständigheter, exempelvis personer som vistats i Sverige med uppehållstillstånd och som under den tiden fått en särskild anknytning till Sverige. Det kan t.ex. handla om unga som vuxit upp här och som annars skulle utvisas på 18-årsdagen. Det skäl som bl.a. anfördes var att det inte var rimligt att i de fall en person vistats en längre tid i Sverige med tidsbegränsat uppehållstillstånd och under den tiden rotar sig i landet ställa samma höga krav på restriktivitet gällande bedömningen av frågan om det föreligger skäl att låta personen stanna i Sverige, som för en person som inte har haft uppehållstillstånd (prop. 2020/21:191 s. 114–117). Att regeringen nu vill ta bort den nyligen införda möjligheten är mycket beklagligt. Många personer i den här målgruppen har vistats i Sverige under lång tid och hunnit få en stark anknytning till Sverige. Många har också lidit av psykisk ohälsa och upplevt stress och oro under många år. Som Sveriges advokatsamfund framför riskerar förslaget att skapa en oförutsägbarhet för personer som hunnit rota sig i landet som inte är godtagbar.

Riksdagen bör därför avslå regeringens förslag.

⁴ FN:s barnrättskommitté, allmän kommentar nr 6.

Annika Hirvonen (MP)

Rasmus Ling (MP)

Amanda Lind (MP)

Ulrika Westerlund (MP)

Camilla Hansén (MP)

Jan Riise (MP)